

Posudok vedúcej bakalárskej práce Veroniky Škapovej *Proměny argumentace za možnost volby interrupcí* (Studium humanitní vzdělanosti; Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy, 2023)

Veronika Škapová si pre svoju bakalársku prácu vybrala problém, ktorý sa javí byť z niektorých perspektív vyriešený, ale opak je pravdou. Naliehavosť cizelovania argumentácie za možnosť voľby interrupcií sa ukazuje dnes, keď útoky na reprodukčné práva pokračujú a zintenzívňujú sa. Bolo by však márne myslieť si, že teoretická argumentácia ako taká zmení spôsob politického vývoja v tejto veci. V každom prípade však humanita a sociálne vedy toto konfliktné pole majú študovať. Že sa interrupciám ako problému humanitných a spoločenských vied dostáva pomerne málo pozornosti, je zrejmé aj z literatúry, s ktorou autorka pracuje. Sekulárna morálna filozofia v Česku sa problematikou až na výnimky nezaobrá.¹ Prakticky neexistujúca feministická filozofia principiálnu teoretickú argumentáciu nerozvíja.² Sociálnovedné feministické bádanie sa skôr orientovalo na historický popis fenoménu a diskurzívnu analýzu súčasných zápasov, než aby sa venovalo teoretickej argumentácii. Z uvedených dôvodov je práca Veroniky Škapovej vítaným otvorením či znovuotvorením témy.

Autorka práce ma s prosbou o vedenie práce po neúspechoch u ostatných kolegýň a kolegov z fakulty oslovila na konci roku 2022. To na ňu aj na mňa kladlo pomerne veľké nároky najmä z hľadiska vymedzenia témy. Pôvodná formulácia témy práce bola rozsiahlejšia – mala obsiahnuť aj aktuálnejšie chápanie reprodukčných práv a politiky prostredníctvom pojmu reprodukčná spravodlivosť³. Od tohto zámeru sme po vzájomnej dohode ustúpili. Myslím, že výsledné zachytenie vývoja argumentácie za možnosť voľby interrupcií od morálno-filozofických koncepcií (ukotvených najmä v liberalizme) k feministicko-teoretickým koncepciám (kriticky prístupujúcimi k predpokladom liberalizmu) je viac než robustné a prináša do českej literatúry k téme dôležitú komparáciu týchto dvoch perspektív. Zvyčajne totiž bývajú uchopované celkom osobitne.

Veronika Škapová najskôr predstavuje interrupcie – realitu ich vykonávania, postojov k nim a zákonných podmienok – v historickej perspektíve. Tento historický prehľad považujem za dobrý. Najmä v prípade literatúry týkajúcej sa českého územia vychádza z relevantného súčasného výskumu. Je možné, že k téme by sa našla aj literatúra z oblasti etnografie, ale pre daný prehľad je toto spracovanie postačujúce. Zmyslom tejto „historickej kapitoly“ totiž, domnievam sa, nebolo vyčerpávajúco popísať interrupčnú prax v minulosti, ale ukázať, že ide o oblasť, ktorá je neustále regulovaná autoritami a je dôležitou súčasťou genderovej organizácie spoločnosti. To napokon autorka dobre ukazuje aj na tom, že za východisko historickej časti berie radikálno-feministickú klasiku *The Creation of Patriarchy* od Gerdy Lerner⁴, knihu, ktorej sa venovala aj v svojom bakalárskom preklade. Z Lerner využíva jej rozlíšenie medzi tradicionalizmom a modernizmom v prístupe k genderovým otázkam a ukazuje na modernizáciu tradicionalizmu napríklad prostredníctvom vedy.

---

¹ Černý, D. (2014). Personální identita a interrupce. *Filosofický časopis*, 62(6), 805-817; Jirsa, J. (2014). „Pojem osoby v diskusi o etice potratů“. *Filosofický časopis, ročník*, 62(6), 831-846.

² V slovenskom prostredí existuje vlastne len jedna feministicko-filozofická práca k téme: Kiczková, Z. (2009). *Znovu/premyslenie argumentačných koncepcií na príklade problematiky interrupcií*. In *Metodologické a metodické otázky bioetiky súčasnosti* (pp. 69-77). Prešovská univerzita.

³ Bridgewater, P., Roberts, L., Peoples, W., Derkas, E., & Ross, L. (Eds.). (2017). *Radical reproductive justice : foundation, theory, practice, critique*. The Feminist Press at CUNY; Silliman, J., Ross, M., Gutierrez, L., Fried, E. R., & Gerber, M. (2016). *Undivided rights : women of color organizing for reproductive justice* (2nd ed.). Haymarket Books.

⁴ Lerner, G. (1986). *The creation of patriarchy*. Oxford University Press.

V kapitole Argumentace za možnost volby v morálně-filosofické tradici autorka podrobne diskutuje, ako filozofky a filozofi argumentujúci za možnosť voľby dômyselne uvažovali o tom, aké možnosti a obmedzenia prináša diskusia o interrupciách spočívajúca primárne v diskutovaní práv osôb a určení toho, kto vôbec je osobou. Na rozdiel od prvých formulácií, ako napr. teórie Judith Jarvis Thomson, ktorá spočívala v myšlienkovom experimente (a tento rozvíjala aj argumentácia Mary Ann Warren), sa neskoršia argumentácia, napr. Margaret Olive Little, odvíja od vykročenia poza liberálny rámec osoby vlastniacej svoje telo.

Mimo tohto rámca sa ešte dôraznejšie ocitajú autorky a autori diskutovaní Veronikou Škapovou v kapitole Feministická argumentace za možnost volby. Autorka tu pracuje jednak s klasickou a dodnes často pripomínanou koncepciou reprodukčnej slobody Rosalind Pollack-Petchesky. Feministické podoby argumentácie však rozvíja aj pomocou konceptu kvality života Howarda Cohena a potom tiež pomocou úvahy nad vzťahom rovných a zvláštnych práv z pera Elisabeth Porter.

Myslím, že zhrnutie uvedených šiestich argumentačných stratégií za možnosť voľby interrupcií je pre ukázanie šírky teoretickej problematiky viac než postačujúce. Autorka v týchto jadrových kapitolách práce uvádza aj dlhšie citáty – domnievam sa však, že vzhľadom na zložitosť argumentáciu a neprístupnosť väčšiny textov v českom a slovenskom jazyku je toto rozhodnutie odôvodnené. Napokon aj sama autorka sa musela anglickými originálmi „prehrýzť“ a je len dobre, že výsledok jej úsilia je vidno v práci. V závere oboch argumentačných podkapitol autorka ponúka jednak zhrnutie a tiež porovnanie koncepcií. Domnievam sa, že zhrnutie aj porovnanie mohli byť spojené do jedného celku, nie sú napokon také odlišné. Väčšia komparatívnosť sa v ideálnom prípade mohla prejavovať v práci celkovo, autorka totiž prevažne sleduje zdrojové texty a do istej miery ich porovnáva až v závere.

Výskumná práca Veroniky Škapovej bola poctivá. Bakalárska práca, ktorú drží teraz v rukách, je výsledkom viacnásobného prepisovania, vyjasňovania argumentácie aj terminológie. Autorka pravidelne konzultovala a moje podnety zakomponovávala do svojej práce. V texte sa možno sem-tam objaví nejaká formulačná nešikovnosť, je tiež možné, že v pomerne zložitom spôsobe citovania pomocou priebežných poznámok pod čiarou sa objavia drobné nedostatky. Chcem však oceniť veľký posun, ktorý autorka – navyiac za pomerne krátky čas – vo výskume a písaní svojej práce urobila. Bola by som si len želala, aby autorka práce bola iniciatívnejšia v hľadaní relevantnej literatúry – tu sa do veľkej miery spoliehala na mňa.

Napokon, oceňujem tiež, že autorka práce „vykladá karty“ a v Úvode aj Závere práce vyjadruje svoje normatívne a politické stanovisko k interrupciám, ktoré informovalo aj povahu a záber práce. Verím, že Veronika Škapová bude svoje pochopenie genderového usporiadania spoločnosti, vrátane problematiky interrupcií, ďalej rozvíjať. Bola prijatá do magisterského štúdia genderových štúdií a tak podnety z diskusie predloženej bakalárskej práce bude môcť využiť v svojom ďalšom štúdiu.

Otázky na diskusiu na obhajobe autorke práce nekladám, predpokladám, že s nimi príde oponent*ka.

Práca spĺňa nároky kladené na záverečnú bakalársku prácu. Prácu odporúčam na obhajobu a navrhujem ju hodnotiť známku výborne (1).